

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ У
КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

НА ТЕМУ:

ОСОБЛИВОСТІ ПОРЯДКУ ОФОРМЛЕННЯ
ТРУДОВИХ ВІДНОСИН НА
ПІДПРИЄМСТВІ, УСТАНОВІ,
ОРГАНІЗАЦІЇ, ІЗ ПРАЦІВНИКОМ,
ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКОГО ТИМЧАСОВО
ПОВ'ЯЗАНА ІЗ ПРОХОДЖЕННЯМ
СЛУЖБИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

м. Кропивницький
2017

Методичні рекомендації підготовлені Головним територіальним управлінням юстиції у Кіровоградській області

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
«Порядок здійснення трудових відносин із працівником,
діяльність якого тимчасово пов'язана із проходженням
служби в Збройних Силах України»

ЗМІСТ

I. Вступ

II. Поняття військової служби, її види

III. Підстави та практичні аспекти оформлення відсутності працівника на роботі у зв'язку з призовом під час мобілізації, на особливий період

IV. Оформлення відсутності працівника на роботі та оплата його праці у зв'язку із його призовом на строкову військову службу

V. Оплата праці у разі служби працівника у ЗС України у зв'язку із мобілізацією на особливий період

VI. Перелік використаних джерел

I. Вступ

Починаючи з 2014 року служба в Збройних силах України стала досить актуальною темою для громадян України. Наша держава активно скеровує розвиток економіки, здійснюючи великий акцент на розвитку оборони країни.

Водночас, у працівників відділів кадрів підприємств, установ та організацій виникає ряд питань пов'язаних із оформленням трудових відносин з громадянином, який вступає на службу. Крім того, законодавець висуває ряд вимог до праці нинішнього військовослужбовця, вже колишнім роботодавцем, при цьому встановлюючи, в тому числі, і кримінальну відповідальність, за їх невиконання. Вказані питання дедалі більше поширюють судову практику звернення зі скаргами військовослужбовців для привернення уваги до питання порушення їх трудових прав, й, дедалі більше – витребування матеріальної та моральної шкоди за їх порушення.

У даних методичних рекомендаціях здійснено огляд різновидів військової служби, порядку направлення працівника підприємства, установи та організації на військову службу залежно від самого її виду, а також порядок здійснення виплат військовослужбовцю.

Таким чином, активізація питання військової служби тягне за собою розгляд порядку документального її оформлення, що і є предметом вивчення у даній методичній розробці.

II. Поняття військової служби та її види.

Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу

державної служби. Порядок проходження громадянами України військової служби, їх права та обов'язки визначаються цим Законом, відповідними положеннями про проходження військової служби громадянами України, які затверджуються Президентом України, та іншими нормативно-правовими актами. Військова служба в Україні організується з дотриманням конституційної вимоги про відокремлення церкви і релігійних організацій від держави. Відповідно до ЗУ «Про військовий обов'язок та військову службу» існують наступні види військової служби: строкова військова служба; військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період; військова служба за контрактом осіб рядового, сержантського і старшинського складу; військова служба (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки (далі - вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів); військова служба за контрактом осіб офіцерського складу; військова служба за призовом осіб офіцерського складу. Строкову військову службу громадяни України проходять відповідно до законів України. Виконання військового обов'язку в запасі полягає в дотриманні військовозобов'язаними порядку і правил військового обліку, проходженні зборів для збереження та вдосконалення знань, навичок і умінь, необхідних для виконання обов'язків військової служби в особливий період.

Громадяни України в добровільному порядку можуть проходити службу у військовому резерві Збройних Сил України або інших військових формувань. Порядок відбору та прийняття на службу у військовому резерві, строки, умови й порядок її проходження, а також підстави й порядок звільнення зі служби визначаються цим Законом, відповідними положеннями про проходження громадянами України служби у військовому резерві, які затверджуються Президентом України, та іншими

нормативно-правовими актами. Структура військового резерву людських ресурсів устанавлюється Міністерством оборони України та затверджується Кабінетом Міністрів України. Громадяни України, які призвані або добровільно вступили на військову службу, прийняті на службу у військовому резерві, складають Військову присягу на вірність Українському народу. Громадяни України, які приписуються до призовних дільниць, направляються для підготовки до військової служби, призиваються або приймаються на військову службу, приймаються на службу у військовому резерві, та військовозобов'язані, призначені для комплектування посад за відповідними військово-обліковими спеціальностями під час проведення мобілізації, проходять обов'язковий медичний огляд. Порядок проходження медичного огляду затверджується Міністерством оборони України та центральними органами виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, за погодженням з центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я. Перелік військово-облікових спеціальностей затверджується Міністерством оборони України.

III. Підстави та практичні аспекти оформлення відсутності працівника на роботі у зв'язку з призовом під час мобілізації, на особливий період.

На даний момент в нашій державі основними нормативно-правовими актами, що регулюють питання проходження військової служби є Закон України «Про військовий обов'язок та військову службу» та Закон України «Про альтернативну (невійськову службу)». Альтернативна служба є службою, яка запроваджується замість проходження строкової військової служби і має на меті виконання обов'язку перед суспільством. Однак, вказані нормативно-правові акти діють у мирний час. Тому, окрім вказаних нормативно-правових

актів при оформленні відсутності працівника через мобілізацію, необхідно, додатково, а в деяких випадках – і першочергово, застосовувати Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Відповідно до ЗУ «Про військовий обов'язок та військову службу», під час мобілізації, на особливий період, та на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, початком військової служби є день відправлення у військову частину з районного або міського військового комісаріату. У разі ж прийняття на військову службу за контрактом, початком проходження військової служби є день зарахування військовослужбовця до списків особового складу військової частини. Документами, що підтверджують призов є повістка, мобілізаційне розпорядження і розпорядження військових комісарів. Документом, що підтверджує проходження військової служби є військовий квиток, у якому вказується специфіка діяльності особи, відмічаються її переміщення та місцезнаходження в ході несення служби. Окрім того, участь мобілізованого працівника у бойових діях підтверджується посвідчення учасника бойових дій.

У разі мобілізації працівника, на підприємстві, установі, організації, повинен бути затверджений певний перелік документів. Відповідно, у разі неможливості встановити мету призову працівника до військового комісаріату для правильного оформлення його відсутності на роботі видається акт про неявку працівника, а в таблиці обліку робочого часу його відсутність відображається з кодом «28» (НЗ) – неявка з нез'ясованих причин, або «30» (ІН) – неявка з інших причин. Коли особа з'являється, вона повинна написати пояснювальну записку й надає копію мобілізаційного документа.

У випадку призову працівника на навчальні збори видається наказ про його звільнення (увільнення) від роботи на час проходження навчальних військових зборів. Період відсутності працівника із цих причин у таблиці обліку робочого часу відображається кодом «22» (ІН) – «Інший

невідпрацьований час, передбачений законодавством (виконання державних і громадських обов'язків, допризовна підготовка, військові збори, донорські, відгул, і т. ін.)». У випадку призову працівника на військову службу видається наказ про звільнення співробітника від роботи на час проходження військової служби під час мобілізації. Період відсутності працівника із цих причин у таблиці обліку робочого часу також відображається з кодом «22» (ІН). У перелічених випадках за працівником обов'язково зберігається заробітна плата.

IV. Оформлення відсутності працівника на роботі та оплата його праці у зв'язку із призовом на строкову військову службу.

Слід розмежовувати випадки призову працівника на військову службу під час мобілізації на особливий період та призов працівника на строкову військову службу. Останній випадок передбачено статтею 119 Кодексу законів про працю відповідно до якого, за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення воєнного стану на строк до закінчення особливого періоду або до дня фактичної демобілізації, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. За всіма працівниками, призваними на строкову військову службу, зберігається місце роботи, посада та середній заробіток, який підлягає компенсації із бюджету. Такі працівники звільняються

від виконання своїх трудових обов'язків, але трудові відносини між ними та роботодавцями не розриваються. Порядок виплати грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на строкову службу, та які знаходяться в трудових відносинах встановлений постановою Кабінету Міністрів України №587 від 12.08.2015 р. відповідно до якої допомога виплачується громадянам України, які призиваються на строкову військову службу, в розмірі двох мінімальних заробітних плат. Під час розрахунку допомоги враховується розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на час призову. Виплата допомоги здійснюється військовими комісаріатами на підставі наказів військових комісарів перед початком проходження строкової військової служби. Таким чином, громадянину України, який призивається на строкову військову службу виплачується військовим комісаріатом перед початком проходження військової служби грошова допомога у розмірі 2 мінімальних заробітних плат в сумі 2756 гривень.

V. Оплата праці у разі служби працівника у ЗС України у зв'язку із мобілізацією на особливий період.

У разі призову працівника на військову службу у зв'язку із мобілізацією на особливий період йому за рахунок Державного бюджету України компенсується середньомісячний заробіток на підприємстві, установі, організації, незалежно від форми підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій здійснюється відповідно до ст. 119 КЗпП України.

Якщо виникла необхідність у виплаті заробітної плати працівникові за час проходження ним військових зборів, дані дії повинні здійснюватись відповідно до постанови КМУ №1644 від 23.11.2006 року «Про порядок із розмір грошового забезпечення та заохочення військовослужбовців та резервістів» а також відповідно до Інструкції про умови виплати грошового забезпечення та заохочення військовозобов'язаних та

резервістів, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 12.03.2007 року №80, та вказані витрати підлягають компенсації роботодавцю військовими комісаріатами. Роботодавець повністю сплачує всю заробітну плату за відпрацьований час, до дати звільнення від роботи у зв'язку з таким обставинами, а також середню зарплату за перші півмісяця зборів. Під час перебування військовозобов'язаного на зборах решта заробітної плати виплачується на загальних умовах та в терміни, встановлені роботодавцем. Середня заробітна плата для оплати часу перебування на навчальних зборах розраховується, виходячи з виплат за останні 2 календарні місяці роботи, що передують виклику на збори. Працівникам, які пропрацювали менше 2 календарних місяців, середня заробітна плата обчислюється виходячи з виплат за фактично відпрацьований час. Якщо протягом останніх двох календарних місяців працівник не працював оплата праці здійснюється виходячи з виплат за попередні два місяці роботи.

Використані джерела:

1. Кодекс Законів про працю України.
2. ЗУ «Про військовий обов'язок та військову службу».
3. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».
4. Закон України «Про альтернативну (невійськову службу)».